

door de politiek oppermachtige priesterkaste). Wat dan meteen impliceert dat een scène als de triomfantelijke terugkeer van Radames (het moment waarop het machtsapparaat zich als dusdanig afficheert) dramaturgisch onontbeerlijk is, en het 'goedkope' karakter van de muzikale schriftuur (ook blijkens Verdi's correspondentie) even ad rem als doordacht. De slotson van dat alles is dan ook dat een regie van *Aïda* alleen dan geslaagd is wanneer zij zowel de spectaculaire scènes als de intimistische volledig tot hun volle recht laat komen.

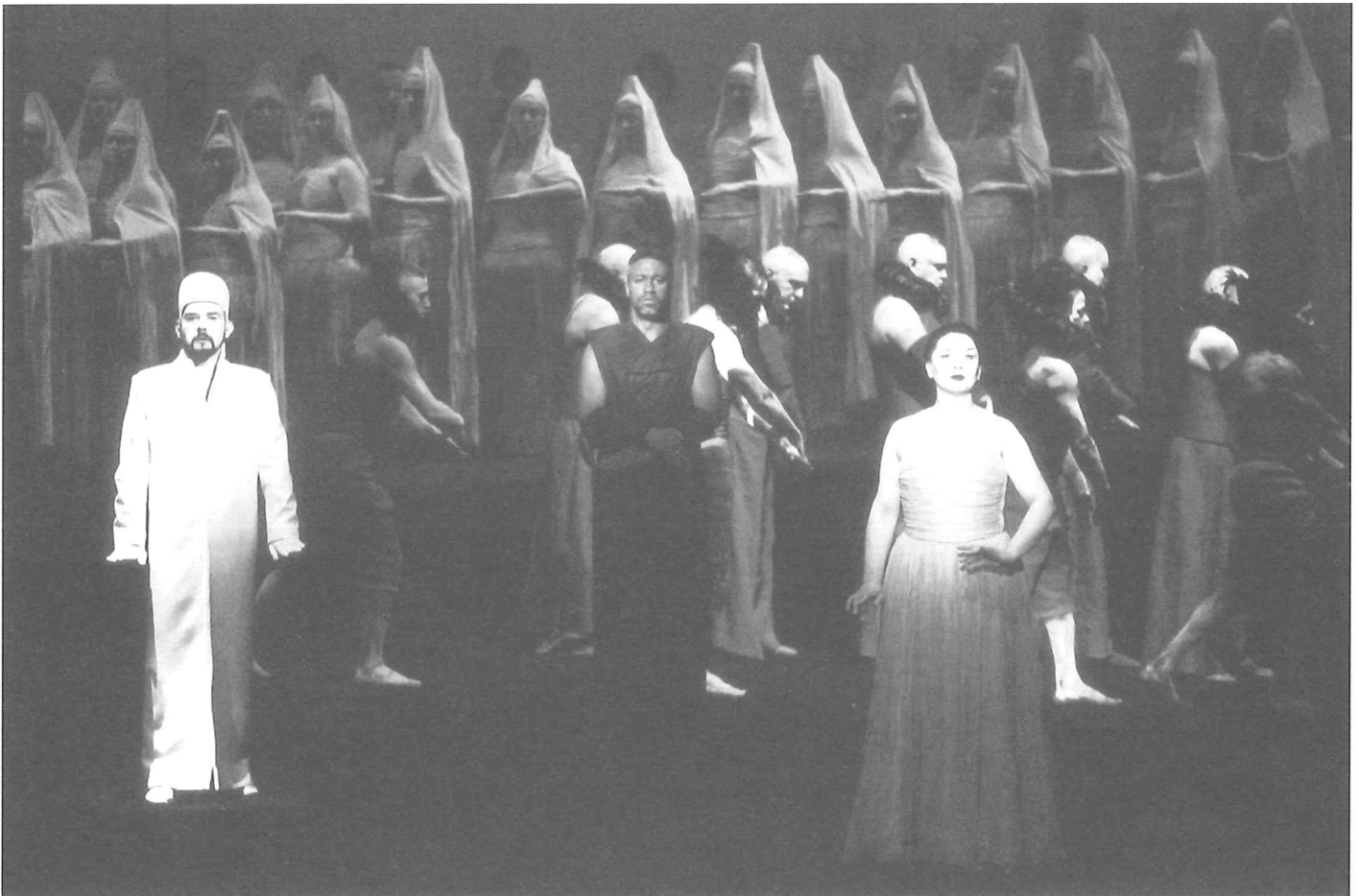
Zum Raum wird hier die Zeit

De aanpak van Robert Wilson (van huize uit een beeldend kunstenaar) lijkt zich aan die tweespalt weinig gelegen te laten. Op het eerste gezicht heeft Wilsons invalshoek vooral met esthetica te maken – met de zijne, in casu. Wie een beetje vertrouwd is met Wilsons oeuvre kan bijna op voorhand raden welke richting het uitgaat: traag voortschrijdende personages in een vlakke setting zijn zowat zijn handelsmerk. Voor de gelegenheid krijgt die esthetiek evenwel een extra Egyptisch tintje: een kop van Horus, een uit de toneeltoren neerdalende obelisk, een detail in één of

ander kostuum, meer is het niet en moet het eigenlijk ook niet zijn. Louter visueel is zijn optie derhalve alleszins verdedigbaar: het Egyptische wordt gereduceerd tot een minimum maar blijft niettemin suggestief genoeg om niet helemaal te worden uitgevlakt (en de oriëntalistische motieven van de partituur niet finaal te ontkrachten).

De demarche wordt overigens ook uitvoerig verantwoord. Wilson en zijn exegeten beroepen zich daartoe op de Wagners, zowel Richard die blijkens zijn *Parsifal* 'tijd tot ruimte' placht te maken, als kleinzoon Wieland die in de jaren zestig die frase als leidraad

voor zijn vernieuwende operaregies zou hebben gehanteerd. Dat die schatplichtigheid concreet wel heel erg ver gaat blijkt overigens uit de kostuums: de galaoutfit van Amneris lijkt als twee druppels water op het kostuum van Loge in Wieland Wagners *Ring*. In hoeverre het regiewerk van Wilson inderdaad uitgaat van dezelfde premissen als die van Wieland, is een vraag die buiten het bestek van dit artikel valt, maar eigenlijk verdient te worden uitgespit. In afwachting is het antwoord ja: het komt er eigenlijk op neer dat de muziek wordt 'verbeeld' en dat daartoe een soort fluidum wordt gecreëerd

Aïda ROBERT WILSON, DE MUNT FOTO JOHAN JACOBS